

SIAC 2006: СЬОМИЙ МІЖНАРОДНИЙ СЕУЛЬСЬКИЙ КОНГРЕС АЛТАЇСТІВ (24–27 ВЕРЕСНЯ 2006 р.)

НА НАЙВИЩОМУ науковому рівні Сеульський національний університет провів черговий, сьомий Міжнародний Сеульський конгрес алтаїстів, що проходив з 24-го по 27 вересня 2006 р. в Південній Кореї. Цього року його було присвячено перспективам досліджень в алтаїстиці мов, що перебувають під загрозою винищення, і насамперед тунгусо-маньчжурських мов. В конгресі взяли участь двадцять п'ять лінгвістів, філологів та етнологів з різних кінців світу – з Росії та її автономних республік, України, Італії, США, Монголії, Китаю, Японії та Південної Кореї, в тому числі й такі всесвітньо відомі лінгвісти-алтаїсти, як Джованні Старі (Венеція), Доміі Тімуртоґо (Улан-Батор), Александр Вовін (Гаваї), Василій Роббек та Тамара Андрєєва (Сибірська філія РАН), Тетяна Пан (Санкт-Петербурзький інститут сходознавства РАН) тощо. Більшість вчених – учасників конгресу – є діячами, що займаються записом та збереженням малих алтайських мов, які перебувають під загрозою винищення або цілковитого зникнення.

Відкриття Конгресу розпочалося 24.09.2006 р. на урочистому прийомі в залі засідань Хоам Сеульського університету з промови президента Алтайського товариства Кіма Донґсо та промов експрезидента і члена організаційного комітету, професора-емеритус Сеульського національного університету Сеонґа Баег-іна та члена Організаційного комітету, професора-емеритус Лі Кі-моона. Було відзначено істотний прогрес, якого досягли вчені в справі порятунку та увічнення малих алтайських мов¹. Як відомо, корейські вчені дуже віддавна проводили дослідження алтайських мов, насамперед – китанських, юрченських, монгольських та маньчжурських груп. Завдяки співпраці з науковими колами усього світу було досягнуто конкретних результатів, які стосуються історичної лінгвістики, культурології та історії народів, зокрема, тих меншин, що межували з корейцями і брали участь у міжциві-

лізаційному обміні та взаємозбагаченні². Сеульський національний університет є правомірним спадкоємцем даної традиції, а тому і не дивно, що лінгвістичний Алтайстичний конгрес вкотре відбувається саме в Південній Кореї.

25.09.2006 р. відбулося пленарне засідання під головуванням Кіма Ювона, з проголошенням вітальних промов та врученням подарунків, а також перша найбільша для Кореї тунгусо-маньчжурська секція, на якій виступили з доповідями: Василій Роббек (“Про генетичну спорідненість тунгусо-маньчжурських та алтайських мов”), Джованні Старі (“Лінгвістичні та культурні обмеження маньчжурської поезії порівняно з китайською”), Тетяна Пан (“Давня маньчжурська столиця Хету-ала: від селища до музею під відкритим небом”), Ко Донґхо (“Деякі риси діалекту Сібе області Таченґ”), Дар’я М. Берелтуєва (“Мови та культури тунгусо-маньчжурського населення Хабаровської області”), Чао Ке (“Дослідження однієї вмираючої з тунгусо-маньчжурських мов”), Ян Чакінґ (“Дослідження берестяної культури евенкійців Китаю”), Александр Вовін (“Корейські запозичення у юрченських та маньчжурських мовах”), Рю Мацумото (“Евенкійська як акузативна з ергативною компонентою”), Анна Трофімова (“Спеціальна група деномінативних післяйменників в мові Удхе”) та Кім Ювон (“Транскрипції юрченських назв справжніх документів династії Чосон”). Також було запропоновано та обговорено доповідь Валентина Рассадіна “Про проблему тюрко-монгольської мовної спорідненості”.

Засідання конгресу, які відбулись 26.09.2006 р., було цілком присвячено проблематиці тюрко-монгольської мовної спорідненості, яка виникла, вивчалась та продовжує вивчатися в межах алтайської гіпотези. Вже ранні алтаїсти відзначили не лише типологічну, а й матеріальну спорідненість цих мов (за підрахунками В. Котвичка, 50% подібностей у морфології

та 25% – у лексиці); тому багато компаративістів вважають спільні тюрко-монгольські мовні елементи рештками алтайської мови – праоснови, виділяючи в ній спільний тюрксько-монгольський стан. В Росії тюрко-монгольське мовознавство є окремим напрямом алтаїстики. Проте в світлі останнього критичного аналізу алтайської та ностратичної теорії (Claus Schonig, *A new attempt to classify the Turkic languages // Turkic languages. – Wiesbaden, Harrassowitz, 1997; A. Vovin*), а також вже визнаного неспіху останнього етимологічного словника алтайських мов, розробленого згідно з цією теорією (А. Дібо, Г. Старостін, О. Мудрак), з'ясувалося, зокрема, що тюрко-монгольська мовна спільнота не є прямим спадкоємцем реконструйованої праалтайської мови-основи, а формувалася протягом тисячоліть внаслідок тісної взаємодії тюркських та монгольських мов на території Центральної Азії. Відтак вона складатиметься щонайменше з трьох груп, про що йшлося в доповіді В.І. Рассадіна та інших фахівців-монголістів та тюркологів. Так, виступи монгольської секції здебільшого було зосереджено на тому, чи підтверджують останні польові студії з монгольських мов цю теорію. Зокрема, Худжілту виступив з доповіддю “Компаративне вивчення орхонської та монгольської фонетики”, Буренбату запропонував своє прочитання Чингісханового “Алтан Бічіга”, Ю Вонгсоо доповів про особливості дархатського діалекту монгольської мови зі спеціальними заувагами щодо вимови трьох окремих інформантів. Доміі Тімуртого присвятив свою доповідь ексклюзиву та інклюзиву в монгольській мові, а Уметані Хіроюкі зупинився на факторах, релевантних до вживання копули презенсу байна в монгольській мові. Роботу монгольської секції завершила презентація бази лінгвістичних

даних з китайсько-монгольського глосарія міжмовних кореляцій, виконана Чонг Че-муном.

Засідання тюркологічної секції Конгресу було представлено доповідями Лувсандора Болда з Монгольської академії наук (“Важливість діалектного матеріалу з Хьовсгьоль для алтайських студій”), Ірини Дриги з Інституту сходознавства ім. А. Кримського НАН України (“Два дискусійних питання “малих” тюркських мов в Україні: урумської, карайської та кримчацької в порівнянні з гагаузькою”), Ніколая Уртегешева з Інституту філології Сибірської філії РАН (“Довжина голосних в шорській мові”) та Лі Йонг Сонг із Сеульського національного університету (“Термінологія на позначення назв пальців та геніталій в цаатанській мові”). Усі доповіді ґрунтувалися на матеріалах польових студій, здійснених спільно з Алтайським товариством Кореї. Було прийнято рішення опублікувати матеріали окремим числом алтаїстичного бюлетеня Сеульського національного університету, а також надати матеріали до друку в американському виданні “*Orientalistics*”.

Даний конгрес, як і усі попередні, став справжнім святом для науковців, що досліджують алтайський світ. Вони мали нагоду ознайомитися з національними пам'ятками корейської культури та архітектури, відвідати та скористатись фондами бібліотеки та музею Сеульського національного університету, Інституту корейських студій Г'южанггак. В останній день свого перебування в Сеулі науковці взяли участь в академічному турі до Національного музею Кореї та вирізьбленого в 1639 році на камінному пам'ятнику Самйеондо тримовного напису монгольською, маньчжурською та китайською мовами.

І.М. ДРИГА

¹ SIAC 2006. Proceedings of the 7th Seoul International Altaistic Conference. Sept. 24–27, Seoul, Korea.

² Filedwork Studies of Endangered Altaic Languages. For the Genealogical Study of Korean and the Preservation of Endangered Languages. Edited by the Altaic Society of Korea. – The Language and Cultural Studies Series 2. Seoul, 2006. P. 199–203 (польові дослідження тюркських мов в Україні).